

Bezpečnostní standardy při pohybu na vodě

Legislativní rámec

Pravidla a zásady pro pořádání vodáckých akcí se liší podle toho, pohybujeme-li se jako soukromé, neformální skupiny nebo organizovaně (akce klubové, zájezdy CK atd., školní sportovní kurzy). Co může být pro neformální skupiny pouze doporučením, je v případě organizovaných skupin legislativně ošetřeno (viz níže).

Pro neformální skupiny lze doporučit sjíždění řek ve skupině alespoň 4-6 jezdců, naprosto nevhodné je vyplouvat na obtížné úseky řek osamoceně. Vždy je nutné zvážit obtížnost toku a vlastní vodácké dovednosti, umění číst vodu a ovládat loď, znalost sebezáchrany i záchrany druhých z lodi i ze břehu. Správná volba plavidla (otevřeného, zavřeného, PE nebo nafukovacího) významně snižuje riziko a souvisí s obtížností toku.

Pro děti do 15 let platí povinnost plovací vesty.

Poznámka: Nebezpečí na vodě dělíme na objektivní a subjektivní. Jako objektivní nebezpečí chápeme obtížnost vodního toku, atmosférické podmínky - situace, které nedokážeme sami ovlivnit. Subjektivním nebezpečím je schopnost hodnocení vlastních sil, okamžitá kondice apod. Nebezpečné situace na vodě jsou způsobeny vždy subjektivními chybami jedince, který není schopen reagovat na zvýšené objektivní nebezpečí.

Vodní prostředí dokáže stimulovat psychickou složku člověka pozitivně i negativně. Dostane-li se vodák do kritické situace, jejíž řešení je nad jeho síly, dostavuje se strach, stres, hrozí nebezpečí úrazu, případně ohrožení života.

Legislativní pravidla pro organizování vodáckých zájezdů jednotlivců/skupin a školních vodáckých kurzů

Právní rámec těmito činnostem vytváří:

1. zákon Ministerstva dopravy č.114/1995 Sb.

O vnitrozemské plavbě, který se ve svých § 24, 25, 28 a 29 zabývá otázkou způsobilosti k vedení plavidla a charakteristikou „malých“ plavidel. Malá plavidla rozlišujeme dle délky a následně dle pohonu/bez pohonu či s motorovým pohonem do 20 kW výkonu a vyššího a dle velikosti plachty do 20m² či větší plochy a také dle váhy plavidla.

K tomuto zákonu vyšla upřesňující vyhláška č. 224/1995 Sb., která v § 10 konkretizuje požadavky na vůdce malých plavidel včetně případů, kdy je či není nutná jeho odborná kvalifikace.

2. novela Živnostenského zákona z 1. 3. 2000.

3. Metodický pokyn MŠMT číslo jednací: 37014/2005-25 z 22. 12. 2005 reaguje specificky na potřeby školních vodáckých akcí.

Pro oblast poskytování tělovýchovných a sportovních služeb jsou základní pravidla dána zněním novely Živnostenského zákona z 1. 3. 2000. Svou přílohou č. 2 a nařízením vlády č. 469/2000 Sb. a č.100/2005 Sb. vymezuje nově živnosti vázané ve vztahu k výuce dovedností příslušného sportovního odvětví a s tím spojené organizování sportovních kurzů či jiných aktivit pro jednotlivce a skupiny, veřejné tělovýchovné a sportovní školy.

Průvodcovská činnost tělovýchovná a sportovní se s ohledem na větší bezpečnost klientů, již není vázanou živností!!! K jejímu využívání je třeba dokladu o kvalifikaci, rekvalifikaci nebo jiného dokladu o odborné způsobilosti vydaného institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo jiným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována. Pro nabízený sportovní a tělovýchovný program musí mít pracovník, který vykonává přímou činnost s klientem v průběhu akce, příslušnou tělovýchovnou a sportovní kvalifikaci zejména s ohledem na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví klientů.

Dle zákona č. 209/2001 bez příslušné kvalifikační způsobilosti nemůžete v tomto oboru podnikat a ani vás nesmí žádná firma zaměstnat jako průvodce nebo instruktora této sportovní disciplíny. Každý, kdo podniká v oboru, musí dle příslušných zákonů zaměstnávat pouze ty osoby, které jsou způsobilé pro výkon této činnosti. Osvědčení o absolvování kurzu se vydá až po úspěšném absolvování určitých výukových bloků u akreditovaných vzdělávacích zařízení v oboru tělesná výchova a se zaměřením na vodní sporty.

Osoba způsobilá je též úspěšný absolvent vyšší odborné či vysoké školy se zaměřením na tělesnou výchovu a sport a příslušnou specializaci či absolvent vyšší odborné či vysoké školy se zaměřením na tělesnou výchovu a sport, který prokáže doplnění kvalifikace ve sportovním odvětví.

Pro oblast školních sportovně-vodáckých kurzů je nutno respektovat Metodický pokyn MŠMT, číslo jednací 37014/2005-25 z 22.12 2005, který upravuje podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT.

Pro školské sportovní kurzy je vedle aprobace TV potřebná kvalifikace na úrovni instruktora v příslušném sportovním odvětví.

Článek 16 tohoto nového pokynu rozvádí problematiku sportovně-turistických kurzů.

Odstavec 2, článek 16: sportovní kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří zodpovídají za činnost instruktorů, družstvo má max. počet 15 členů, některé činnosti (rizikové sporty, např. rafting) vyžadují i nižší. Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev, kurzy do 30 žáků musí doprovázet 3 zletilé osoby, přičemž minimálně jedna musí být pedagogickým pracovníkem.

Odstavec 5, článek 16: Při vodáckém kurzu pedagogický pracovník odpovídá maximálně za 5 kanoí či kajaků nebo 2 pramice či rafty. V obtížnějších podmínkách se počet lodí na jednoho pedagoga snižuje. Žáci jsou vždy vybaveni povinně plovací vestou. Na obtížných propustích od obtížnosti toku WWII vestou a přilbou (děti a mládež).

Vzhledem k proměnlivosti vodního prostředí a specifickým rizikům jízdy a výcviku na lodích je nutná znalost zásad bezpečnosti a ochrany zdraví všech účastníků.

Dobré rady pro plánování a pořádání vodácké akce

1. Účastník vodácké akce musí být plavec!
2. Informujte žáky i zákonné zástupce před akcí o místě, době trvání, finančních podmínkách a celkovém průběhu kurzu, nutném vybavení, oblečení a potřebném jiném materiálu.
3. Žádejte informace o zdravotním stavu klientů a o jejich případných zdravotních omezeních. Vyžádejte si telefonní kontakt na zákonného zástupce.
4. Na pozice vedoucích vodácké akce berte pouze kvalifikované a zkušené instruktory s příslušným osvědčením odpovídajícím obtížnosti toku! Sami se přesvědčte o fyzické

i technické zdatnosti svých kolegů. Důležitá je i psychická odolnost vůči nepříznivým klimatickým podmínkám.

5. Vyberte řeku podle obtížnosti toku v souvislosti s výkonností úrovní účastníků, podle optimálního či aktuálního vodního stavu a vodácké výzbroji a výstroji, kterou máte k dispozici.
6. Pro vodácké akce v ČR zjistěte aktuální vodní stav a sjízdnost vybraného úseku, pro zahraniční vodní turistiku se navíc seznamte s pravidly provozování této činnosti v příslušném státě. Prostudujte kilometráž a aktuální vodní stav, zhodnoťte své schopnosti a vodáckou zdatnost pro vybranou trasu a její obtížnost. Nepřeceňujte své síly ani síly svých svěřenců!
7. Trasu, délku sjížděných úseků a časový rozvrh plavby připravte předem podle aktuální kilometráže. Z hlediska časového režimu kurzu je nutné brát v úvahu věkovou hranici a s ní spojenou tělesnou zdatnost. Podle ní lze plánovat rychlost pohybu skupiny ve vodním terénu. Přibližně lze stanovit, že na řekách WWI jsou děti do 15 let schopny jet 3-5 km/hod, 15 –19 let 5-6 km/hod.
8. Zajistěte vhodnou vodáckou výzbroj a výstroj z hlediska obtížnosti řeky, klimatických podmínek, věku a technické zdatnosti účastníků. Do 15 let jsou plovací vesty povinné bez rozdílu obtížnosti, loď je nutné zabezpečit proti potopení nafukovacími vaky, na řeky od obtížnosti WWII jezděte s krytými loděmi a s vhodnou výstrojí, vestami a přilbami.
9. Samozřejmě jsou záchranné pomůcky - házečí pytlíky, karabiny, vesty, přilby, příp. lano (vesta je záchrannou pomůckou, má-li odpovídající nosnost!). Nestyďte se za přilbu! Chrání před úrazem hlavy, zvláště týla a spánků, při zvrhnutí. Musí navíc pohodlně sedět, nebránit v dobrém rozhledu, musí v ní být slyšet. Materiál musí být odolný proti prasknutí a proražení.
10. Zvolte a předem zajistěte způsob dopravy osob a materiálu do místa zahájení plavby. Vyberte variantu sjíždění řeky „nalehko“ bez zavazadel, která přepravuje mezi tábořišti najaté auto nebo plavbu se zavazadly chráněnými v nepromokavých pytlích/barelech.
11. Na řece se pohybujte v přiměřeně velkých skupinách (cca 10) kanoí či kajaků. Vedoucí jede první a na základě zkušeností určuje optimální dráhu průjezdu terénem. Loď jedou za sebou, v přiměřeném rozestupu vzhledem k obtížnosti a šířce toku. Na každých 5 kanoí či 5 kajaků, resp. na každém raftu jede jeden zletilý instruktor. Skupinu lodí uzavírá opět instruktor.
12. Obtížnější úseky před proplutím prohlédněte ze břehu a určete nejbezpečnější způsob projetí. Vysvětlete svěřencům způsob jízdy a projedte místo jako první. Připravte se pod překážkou na záchranu a teprve pak posádky sjíždějí na určený pokyn! K další plavbě vyjíždíme teprve po projetí celé skupiny.
13. Doporučený pobyt na vodě je od 9:00 do 17:00 hodin. Nezapomeňte na doplnění tekutin a občerstvení cestou!
14. Vyberte místa pro táboření z hlediska velikosti skupiny, možností stravování a nákupu, sociálního zázemí a lékařské pomoci.
15. Nezapomeňte s sebou základní lékárnu pro běžná ošetření.
16. O případných úrazech včas informujte zákonné zástupce a sepište protokol o úrazu.
17. !!! Každý občan je povinen poskytnout první pomoc, dle § 207 trestního zákona. „Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti, nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe, nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti, nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“!!!

Snahou průvodce je úrazům předcházet. Správně provedená první pomoc může pomoci překlenout dobu mezi nehodou a odbornou lékařskou pomocí. Důležité je vyvarovat se ukvapeným a neodůvodněným zásahům, zákrokům prováděným z nadměrné horlivosti nebo neznalosti zásad první pomoci, které mohou vést i k poškození zdraví.